

ТЕРМІНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВИ ПРАВА В АМЕРИКАНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВЧОМУ ДИСКУРСІ

THE TERMINOLOGICAL FEATURES OF LEGALESE IN AMERICAN LEGISLATIVE DISCOURSE

Городиловська М.Т.,

orcid.org/0000-0002-8745-8940

*аспірантка кафедри перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Стаття присвячена дослідженню термінологічних особливостей використання спеціальної мови права в американському законодавчому дискурсі, який розглянуто як підвид правового дискурсу. Зазначено, що продуцентами законодавчого дискурсу є автори законів, тобто законотворці, а реципієнтами – ті, для кого ці закони прийнято. У цій статті реципієнтами є іммігранти, оскільки їхнє становище та статус на території США потребує законодавчого регулювання. Виокремлено основні ознаки законодавчого дискурсу, а саме: насиченість тексту термінологічними одиницями, соціальність, динамічний характер, знакова природа та дискурсивна маркованість кожного виміру.

У статті наведено короткі історичні дані виникнення та початку вживання англомовної мови права у правових документах, її етимологію, причини виникнення та визначення з погляду різних науковців. Крім цього, представлено характерні особливості мови права як мови соціального інституту права, зокрема формальність, стилість, офіційність, однозначність, використання спеціальних графічних засобів, різноманітної лексики (термінів, слів іншомовного походження, архаїзмів, канцеляризмів), складних синтаксичних структур тощо. Виявлено наслідки надмірного використання мови права, проаналізовано загальноповсюдну мову з метою спрощеного розуміння складних правових текстів.

Особливу увагу зосереджено на практичному аналізі окремих термінів, якими конгресмени позначають “особу-чужинця” в актах з питань імміграції, прийнятих законодавчим органом – Конгресом США у XVIII та XIX століттях. У статті виокремлено поняття ‘alien’, ‘naturalized’ та ‘immigrant’, які використовувалися на позначення ‘особи-чужинця’ в законодавчих актах США. Проаналізовано етимологію поняття ‘alien’, ‘immigrant’, його визначення у вибіркових англомовних словниках, наведено приклади використання цих термінів у текстах 20-ти актів (у XVIII столітті було прийнято 6 актів, а в XIX – 14).

Ключові слова: мова права, правовий термін, правовий дискурс, американський законодавчий дискурс, імміграційний акт Конгресу США, XVIII–XIX століття.

The article focuses on exploring the terminological peculiarities of using the special language of law in the American legislative discourse, which is considered a subtype of legal discourse. The producers of legislative discourse are the authors of laws, i.e., lawmakers, while the recipients are those for whom these laws are enacted. In this article, the recipients are immigrants, as their situation and status on the territory of the USA require legislative regulation. The main features of legislative discourse are highlighted, namely: the richness of the text with terminological units, sociality, dynamic nature, and symbolic nature, as well as the discursive markedness of each dimension.

The article provides brief historical data on the emergence and beginning of the use of English language of law in legal documents, its etymology, reasons for its emergence, and definitions from the perspective of various scholars. In addition, the characteristic features of the language of law as a language of the social institution of law are presented, including formality, conciseness, officialness, unambiguity, the use of special graphical means, various vocabulary (terms, words of foreign origin, archaisms, bureaucratic language), complex syntactic structures, and so on. The article discusses the consequences of excessive use of the language of law and analyzes the commonly used language, which is used to simplify the understanding of complex legal texts.

The author focuses on a practical analysis of individual terms used by congressmen to denote ‘foreign person’ in immigration acts adopted by the legislative body - the US Congress in the 18th and 19th centuries. The concepts of ‘alien’, ‘naturalized’ and ‘immigrant’ are distinguished, which were used to denote ‘foreign person’ in US legislative acts. The etymology of the term ‘alien’, ‘immigrant’ is analyzed, its definition is provided in selective English-language dictionaries, and examples of the use of these terms in the texts of 20 acts (6 acts were adopted in the 18th century and 14 in the 19th century) are presented.

Key words: legalese, legal term, legal discourse, American legislative discourse, immigration act of the U.S. Congress, XVIII–XIX c.

Постановка проблеми. Поняття дискурсу та його характерні особливості стали одним із найвагоміших предметів дослідження мовознавства XX століття. З початком другого тисячоліття вчені зосереджують увагу на міждисциплінарній природі вивчення дискурсу і виокремлюють

різні типи дискурсів відповідно до сфери їхнього поширення, зокрема: правовий дискурс вивчають на перетині права та мовознавства, медіа дискурс – журналістики та мовознавства, економічний – економіки та мовознавства, політичний – політології та мовознавства, літера-

турний – літературознавства та мовознавства, релігійний – релігієзнавства та мовознавства тощо. Усі вищенаведені типи дискурсів поділяються на підтипи з огляду на сферу їхнього функціонування. У цій статті розглянемо американський законодавчий дискурс як підтип правого дискурсу з погляду вживання спеціальної мови права – ‘legalese’, що є характерною особливістю цього підтипу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженням поняття, природи, типології та функціонування **дискурсу** займалися вітчизняні та закордонні вчені, серед яких: Н. Андрейчук, Ф. Бацевич, І. Бехта, Л. Дзюба, О. Кравченко, Н. Коваль, К. Кусько, О. Мельник, О. Селіванова, Л. Тараненко, В. Хоменко, І. Шевченко, В. Бгатія, Дж. Енгберг, Т. А. ван Дійк, С. Кандлін, Дж. Конлі, Л. Солан, М. Фуко, З. Харріс та інші.

Мова права – комплексна система мовних одиниць, які застосовуються в законодавчому дискурсі, який породжується законодавчим органом влади в США – Конгресом.

У праці Ю. Прадіда «У царині лінгвістики і права» презентовано широке розуміння правового дискурсу, підтипом якого є законодавчий, і зазначає, що до цього типу дискурсу належить текст права в динаміці, у процесі тлумачення і роз’яснення [4]. Дослідники мови права наголошують на тому, що дискурс як вид правової комунікації функціонує в різних середовищах [2]. Мова права класифікується за функціональними галузями, а саме: 1) мова законів (законодавчі, абстрактні правові норми, призначені як для фахівців-правників, так і для ‘неюристів’); 2) мова права як науки та мова експертиз (коментарі, обговорення між фахівцями для кращого розуміння тих чи інших правових аспектів); 3) мова відомчого писемного спілкування (формуляри, пам’ятки (наприклад про права та обов’язки сторони у судовому засіданні, повістки, тощо); 4) адміністративний жаргон (неофіційне (приватне) обговорення спеціальних питань правниками) [32, с. 44–57]. Правовому дискурсу притаманні такі риси як інституційність, ритуальність, інформативність, смислова визначеність, логічність, динамічність, дистанційованість, та аналітичність, що вказує на специфіку цього типу дискурсу, а також є характерними для правових текстів [7, с. 131–132].

Постановка завдання. У цьому дослідженні зосереджуємо увагу на тлумаченні основних ознак законодавчого дискурсу, серед яких виокремлюємо **1)** насиченість тексту термінологічними одиницями, оскільки правовому тексту

притаманне використання різноманітних термінів відповідно до контексту; **2)** соціальність, яка впливає з його діяльнісної природи, оскільки будь-який вид діяльності соціально обумовлений; **3)** динамічний характер та знакова природа, яка передбачає зв’язок усіх вимірів знакодії: способів кодування та соціокультурних параметрів; **4)** дискурсивна маркованість кожного виміру, яка виявляється в параметризації жанрів як повторюваної єдності знаків, що характеризується: **а)** усталеністю мовного кодування; **б)** детермінованістю вмісту потребами соціуму; **в)** відповідністю правовій системі та існуючому соціальному інститутові права (національно-культурна специфіка). На матеріалі імміграційних актів Конгресу США, прийнятих у XVIII та XIX століттях, покажемо вагомість ключових термінів на позначення “особи-чужинця” та “особи-негромадянина” для комплексного аналізу жанру імміграційного акта (далі – ІА).

Гіпотетично можемо стверджувати, що для цього жанру терміни, які містять семантичну ознаку “намір оселитися у країні”, обиралися юристами з опорою на лексичні одиниці, які використовувалися у спілкуванні новоприбулих і могли змінюватися з плином часу.

Виклад основного матеріалу. Законодавчий дискурс є підвидом правового дискурсу. Продуцентами законодавчого дискурсу є автори законів, тобто законотворцями, а реципієнтами – ті, для кого ці закони приймаються. На першу групу покладається завдання створення повідомлення (тексту закону), яке несе інформацію про врегулювання конкретної правової ситуації, там самим забезпечуючи функцію права, а на другу групу – правильну інтерпретацію, сприйняття та виконання цього закону. Джерелом продукування американських законів є конгресмени, які мають не лише правову підготовку, але й добре розуміють, як забезпечити мовне оформлення тексту закону, щоб його положення було зрозумілим та дієвими для цільових соціальних груп. Однак нерідко виникають труднощі з розумінням особливої термінології чи синтаксичних конструкцій, які зазвичай є довгими та складними.

Дослідження англomовної мови права почалося ще на початку ХХ-го століття, хоча перші згадки про особливий вид мови, яка застосовується у праві, датуються 450 роком нашої ери, коли кораблі англо-саксів, ютів та фризів прибули з континентальної Європи до берегів Англії [19]. Термін ‘legalese’ використався у значенні “спеціалізована мова юридичної професії” у 1911 році [25]. У 1914 році термін ‘legalese’ був вперше згаданий

у статті Ф. Шауера “Межі права” (Law’s boundaries), опублікованій у Гарвардському журналі права (The Harvard Law Review), де було описано ‘особливу’ мову, що використовується в правових документах [34, с. 119; 19]. Термін ‘legalese’ вживається для опису набору знаків та символів, які формують систему мови права. Відповідно до Online Etymology Dictionary, *legalese* (мова права) означає “мова правових документів” 1914, яке походить від слова ‘правовий’ (legal) та назви мови, яка закінчується на суфікс – *ese*. Слово ‘legal’ як прикметник вперше було вжито у середині XV століття у значенні 1) такий, що стосується права; 2) юридичний; слово ‘legal’ було запозичене зі старої французької *légal* або з латинської – *legalis* у XIV у значенні “юридичний,” яке походить від *from* (родовий відмінок – *legis*) та має значення “положення: наказ, нормування, принцип, правило; офіційна пропозиція для закону, руху, проекту закону; договір, домовленість, винахід”. Суфікс ‘-ese’ – “словотвірний елемент, походить з старої французької *-eis* (сучасної французької мови *-ois, -ais*), з латинської мови *-ensem, -ensis* у значенні “який належить” чи “який походить з” [31].

Виокремлюють низку причин виникнення *legalese*, серед яких: **(а) інерція**, тобто для юристам притаманний консерватизм у контексті вживання нових зворотів та термінів, оскільки існує багаторічна класична школа мови права, якій притаманний формальний та академічний стиль, яка, для не-юристів нерідко є неефективною; **(б) необхідність**, тобто юристи звертаються до своїх опонентів і повинні ретельно добирати мовні засоби для захисту своєї позиції; **(в) ненадійність**, тобто сучасна правова практика накладає обмеження у часі для впровадження нових способів передачі старих правил, що змушує правників користуватися класичною мовою права [13, с. 28–32]. Інші дослідники вважають, що мова юристів є “настільки складною, що робляться спроби до її спрощення” [11, с. 9].

Мовний статус мови права визначається співвіднесенням її характерних особливостей з ознаками національної мови [7, с. 127]. У мовознавстві існує безліч підходів, що визначають мову права як жаргон, мовний реєстр, ідіолект законодавця, мову законодавця, спеціальну мову, текст правових приписів, словесний код [5, с. 82]. У правовому дискурсі використовується мова права в різних жанрах і підстилях [12, с. 9–11]. Правовий дискурс передбачає діяльність в усній чи письмовій формі мовою права, тобто це не лише імплементація мови права у текстах юри-

дичних документів, але й різні види усної комунікації правників [14, с. 3–7].

Оскільки надлишкове вживання *legalese* може спричинити незрозумілість, заплутаність, інформативну надлишковість та неможливість правильної інтерпретації у юридичних документах, то як наслідок з’являється потреба спрощення мови права. На противагу *legalese* існує *plain language*, яка можливо і допоможе швидше зрозуміти правовий текст, але чи дозволить ця загальноживана мова уникнути неправильної інтерпретації термінології, оскільки нерідко знайти відповідник терміну у загальноживаній мові – про це точиться дискусія серед науковців і до сьогодні [6, с. 164–167]. У США функціонують організації, які покликані виробляти нові та спрощувати старі стандарти мови права, серед таких назвемо The Legal Writing Institute, The American Society of Writers on legal subjects [6, с. 165–166].

Враховуючи, що у американському законодавчому дискурсі відображена інтелектуальна діяльність у сфері прийняття законів, то пропонуємо структуру акта, яка потребує мовного втілення та включає три компоненти: **1) мету**, тобто які процеси у суспільному житті США стали причиною прийняття певного закону у формі акта, **2) метод** – якими мовними засобами оформлялися акти (використання особливих лексичних, стилістичних, синтаксичних конструкцій, які спрямовуються на заборону, обмеження чи розширення прав та обов’язків, притягнення до відповідальності, тощо), **3) результат** – кінцеві положення щодо регулювання конкретних суспільних відносин, які приймаються у формі юридичного документу – акта). Кожен з цих структурних компонентів характеризується особливою правовою термінологією. Правовим термінам притаманні усі характеристики термінів – однозначність, відсутність емоційного забарвлення, незалежність від контексту [1, с. 46].

Мова права як мова соціального інституту права характеризується такими особливостями: **1)** використанням графічних засобів для логічного виокремлення компонентів тексту на письмі; **2)** великою кількістю складнопідрядних речень з двома та більше підрядними; **3)** майже повною відсутністю пунктуації (крім крапки); **4)** вживання архаїзмів та канцеляризмів; **5)** використання слів та словосполучень, запозичених з латинської та французької мов; **6)** надмірне використання сполучника *of*; **7)** використання синонімів [6, с. 164–165]. Для мови права притаманними особливостями є: офіційність, повнота, раціональна стислість, системність, логічність,

об'єктивність, вмотивованість, однозначність, достовірність, зобов'язально-інформативний характер, зрозумілість, точність, визначеність, нейтральність, стандартизованість, сталість, нормативність мовних засобів тощо [3, с. 61]. Мова права має свої конкретні ознаки та особливості використання залежно від мети, ситуації та комунікативного завдання [7, с. 127].

У цій статті проаналізовано використання мови права в законодавчих актах, прийнятих Американським Конгресом з метою регулювання становища іммігрантів та соціального явища імміграції загалом у XVIII та XIX століттях.

У XVIII столітті Конгрес прийняв 6 імміграційних законів, 3 з яких стосувалися набуття громадянства (Naturalization Act of 1790, Naturalization Act of 1795, Naturalization Act of 1798), 1 – депортація чужинців, які є небезпечними для миру та безпеки США (Alien Friends Act of 1798), 1 – регулювання становища негромадян (non-citizens) у період війни (положення закону поширювалися на осіб чоловічої статі 14-ти років і старше) (Alien Enemies Act of 1798), 1 – визнання незаконними дії будь-яких осіб щодо критики федерального уряду (Sedition Act of 1798) [8; 9; 26; 27; 28; 37].

Першим терміном, який вживався у Naturalization Act у 1790 році з метою називання чужинця, негромадянина, був 'alien'. Відповідно до The Barnhart Dictionary of Etymology, вказується, що 'alien' до 1338 у Mannyng's Chronicle of England означало 'чужинець', 'іноземець', походить з старої французької 'alien' чи прямо з латинської *aliēnus* у значенні "належить до іншої особи чи місця", з *alius* – інший [40, с. 23]. Наводимо визначення поняття 'alien' у англійських словниках. Відповідно до Concise Oxford English Dictionary, 'alien' – це іноземець, зокрема ненатуралізований житель країни, в якій він проживає [16, с. 32]. Merriam-Webster's Advanced Learner's English Dictionary дає наступне визначення 'alien', а саме: особа, яка народилася в іншій країні і не є громадянином в тій, в якій вона зараз проживає [24, с. 38]. Згідно з the Chambers Dictionary, 'alien' означає 1) іноземець; 2) житель, але не громадянин чи особа, яка пройшла процедуру натуралізації; 3) чужинець; 4) екстериторіальний (тобто поза землею) [41, с. 34]. The American Heritage College Dictionary містить такі визначення 'alien' – 1) ненатуралізований іноземний житель країни; 2) особа з іншої, або дуже відмінної сім'ї, групи, місця; 3) чужинець [39, с. 34]. Відповідно до Longman Language Activator, 'alien' визначається як особа, яка проживає чи працює в одній країні, але походить з іншої (вико-

ристовується у правових та офіційних контекстах) [23, с. 457].

Проаналізувавши визначення поняття 'alien' у 5-ти вибраних словниках, ми доходимо до висновку про узагальнене визначення цього поняття, яке має наступні ознаки: 1) іноземець, тобто 'foreigner', зокрема той, що не пройшов процедуру натуралізації у країні, у якій він проживає; 2) іноземець, народжений на території іноземної держави, тобто 'foreign-born resident', який не пройшов процедури натуралізації; 3) особа, яка не є законним резидентом країни, у якій вона проживає; 4) особа-негромадянин держави, у якій вона проживає чи працює.

В актах XVIII століття вживалися поняття 'naturalized', 'citizen' та 'natural born citizen'. Відповідно до цього закону, всіх осіб, які бажали отримати громадянство США назвали 'alien', яких характеризували як: 1) вільних білих людей хорошого характеру (поведінки); 2) які проживають в межах лімітів та під юрисдикцією США протягом 2 років. Поняття 'alien' було першим терміном, яке конгресмени вжили у законодавчому акті для позначення особи, яка була негромадянином, чужинцем до моменту набуття громадянства США: "...*That any alien, being a free white person, who shall have resided within the limits and under the jurisdiction of the United States for the term of two years, may be admitted to become a citizen ...*" [26]. Крім цього, в актах XVIII століття вживалися поняття 'naturalization', 'naturalized', 'citizenship', 'citizen', 'natural born citizen': "...*And the children of such person so naturalized, dwelling within the United States, being under the age of twenty-one years at the time of such naturalization, shall also be considered as citizens of the United States. And the children of citizens of the United States that may be born beyond sea, or out of the limits of the United States, shall be considered as natural born citizens: Provided, That the right of citizenship shall not descend to persons ...*" [26].

Закони XVIII століття розмежовували поняття 'alien enemy' та 'alien resident'. Alien Enemies Act of 1798, який став додатком до Alien Friends Act of 1798, визначив 'alien enemies' ('вороги-чужинці'): [... *That whenever there shall be a declared war between the United States and any foreign nation or government, or any invasion or predatory incursion shall be perpetrated, attempted, or threatened against the territory of the United States shall make public proclamation of the event, all natives, citizens, denizens, or subjects of the hostile nation or government, being males of the age of fourteen years and upwards, who shall be within the United*

States, and not actually naturalized, shall be liable to be apprehended, restrained, secured and removed, as alien enemies] [9]. Крім цього, у акті вживається поняття ‘alien resident’: [... that **aliens resident within the United States, who shall become liable as enemies, in the manner aforesaid, and who shall not be chargeable with actual hostility, or other crime against the public safety, shall be allowed, for the recovery, disposal, and removal of their goods and effects, and for their departure, the full time which is, or shall be stipulated by any treaty, where any shall have been between the United States, and the hostile nation or government, of which they shall be natives, citizens, denizens or subjects: and where no such treaty shall have existed, the President of the United States may ascertain and declare such reasonable time as may be consistent with the public safety, and according to the dictates of humanity and national hostility**] [9].

Дані, отримані у процесі аналізу актів XVIII століття, узагальнюємо та подаємо у формі **Таблиці 1**, на основі якої робимо висновок, що термін ‘immigrant’ чи похідні від нього слова ‘immigrate’, ‘immigration’, ‘emigrant’ чи ‘emigration’ не вживалися у текстах актів, а вживалися терміни ‘alien’, ‘alien enemy’, ‘alien resident’, ‘naturalized’, ‘natural born citizen’ без подання дефініцій. Беручи до уваги ці акти, визначаємо, що у XVIII столітті чужинець, особа негромадянин називалася єдиним терміном ‘alien’, а та, яка, будучи ‘alien’ бажала отримати громадянство шляхом натуралізації – ‘naturalized’ (див. Таблицю 1).

У XIX столітті було прийнято 14 законів, які стосувалися імміграції, а саме Naturalization Act of 1802 (набуття громадянства чужинцем), Steerage Act of 1819 (перший закон у США, який регулював умови перевезення до та з США кораблями), Carriage of Passengers Act of 1855 (замінив Steerage Act of 1819, додавши нові умови для перевезення кораблями), An Act to Encourage Immigration of 1864 (заохочення до імміграції), The Civil Rights Act of 1866 (набуття громадянства для всіх осіб, народжених у США), Naturalization

Act of 1870 (створення системи контролю за процедурами натуралізації та штрафів за шахрайство), Page Act of 1875 (заборона на в’їзд до США окремим категоріям громадян), Immigration Act of 1882 (перший закон, який строго обмежував імміграцію), Chinese Exclusion Act 1882 (10-ти річна заборона на в’їзд до США іммігрантам з Китаю), Foran Act of 1885 (заборона на в’їзд та виїзд іноземців та чужинців по трудовому договору у США, їх територіях та округу Колумбія), Payson Act of 1887 (обмеження на володіння майном у США для тих, хто має намір стати громадянином), Scott Act of 1888 (заборона для китайців, які проживають та працюють у США, повертатися до Сполучених Штатів), Immigration Act of 1891 (створення Управління суперінтенданта імміграції у Міністерстві фінансів; протягом першого десятиліття після прийняття закону, Імміграційна служба формалізувала основні імміграційні процедури), Geary Act of 1892 (обмеження до резидентів-китайців), Immigration Act of 1893 (створення комісії спеціального розслідування, що складалася з 3-х інспекторів для розгляду та вирішення справ щодо виключення окремих осіб з числа бажаючих на в’їзд до США та депортації, тих, хто порушив закон) [10; 15; 17; 20; 21; 22; 29; 30; 33; 35; 36; 38; 42; 43].

Крім понять, вжитих у актах XVIII століття, у текстах актів XIX століття з’являється поняття ‘emigrant’ та ‘immigrant’. Відповідно до the Barnhart Dictionary of Etymology, поняття ‘immigrant’ згадується у 1792 році та походить з французької *immigrant*, з латинської – *immigrāntem* (nominative *immigrāns*), present participle of *immigrāre* immigrare [40]. Враховуючи те, що акти не дають визначення цих термінів, робимо висновок, що законотворці на час прийняття законів розуміли відмінність понять ‘immigrant’ та ‘emigrant’.

Наводимо визначення поняття ‘immigrant’ у англійських словниках. Відповідно до Fowler’s Dictionary of Modern English Use, ‘immigrant’ означає “той, хто прибуває як постійний резидент до країни, яка є відмінною від його рідної” [18, с. 256].

Таблиця 1

Використання термінів на позначення “особа-чужинець” у імміграційних актах XVIII ст.

№	Назва акта	alien	naturalized	immigrant	foreigner
1.	Naturalization Act of 1790	+	+	—	—
2.	Naturalization Act of 1795	+	+	—	—
3.	Naturalization Act of 1798	+	+	—	—
4.	Alien Friends Act of 1798	+	—	—	—
5.	Alien Enemies Act of 1798	+	+	—	—
6.	Sedition Act of 1798	—	—	—	—

Concise Oxford English Dictionary визначає ‘immigrant’ як “особу, яка прибула з іноземної країни на постійне місце проживання” [16, с. 712]. Merriam-Webster’s Advanced Learner’s English Dictionary дає визначення ‘immigrant’ як “особа, яка переїжджає з однієї країни іншої країни [25, с. 823]. Відповідно до The American Heritage College Dictionary, ‘immigrant’ – це особа, яка залишає одну країну з метою постійного проживання в іншій [39, с. 693]. Згідно з The New Pinguin English Dictionary, ‘immigrant’ – це особа, яка прибуває до іншої країни з метою отримання постійного місця проживання [44, с. 700].

Проаналізувавши визначення поняття ‘immigrant’ у 5-ти вибраних англійських словниках, робимо висновок, що іммігрант – це особа, яка переїжджає з однієї країни, яка є її рідною, до іншої, яка є новою для неї, з метою постійного місця проживання та можливого отримання громадянства у майбутньому.

Дані, отримані у процесі аналізу актів XIX століття узагальнюємо та подаємо результати у формі **Таблиці 2** (див. Таблиця 2).

Carriage Passengers Act of 1855 використовує поняття ‘colored emigrants’ (кольорові (зазвичай темношкірі) емігранти) у контексті транспортування їх до колоній на західному узбережжі Африки: [*... That all and every vessel or vessels ... which shall actually transport, from any port or ports of the United States to any colony or colonies on the west coast of Africa, colored emigrants to reside there ...*] [15]. Але поняття емігранта застосовувалося не лише до кольорових (темношкірих) емігрантів, але і до всіх інших осіб, які відправлялися зі США: [*... That the collector of the customs shall examine each emigrant ship or vessel on its arrival at his port, and ascertain and report to the Secretary of the Treasury at the time of sailing ...*] [15].

У An Act to Encourage Immigration of 1864 вперше вживаються поняття ‘immigrant’ (іммігрант) та ‘immigration’ (імміграція), але без подання дефініції у тексті. Цим актом, засновувалися нові посади – комісар з питань імміграції (commissioner of immigration): [*...That the President of the United States is hereby authorized, by and with the advice and consent of the Senate, to appoint a commissioner of immigration ... who shall hold his office for four years, and shall receive a salary at the rate of two thousand five hundred dollars a year*] [10] та начальник, керуючий з питань імміграції (superintendent of immigration): [*...That there shall be established in the city of New York an office to be known as the United States Emigrant Office; and there shall be appointed, by and with the*

advice and consent of the Senate, an officer for said city, to be known as superintendent of immigration, at an annual salary of two thousand dollars] [10]. Цей закон звільняв усіх іммігрантів, що прибули після прийняття цього закону, від обов’язкової військової служби, якщо такі особи добровільно під присягою відмовилися від зобов’язань перед країною свого народження та заявили про намір стати громадянами США: [*...That no emigrant to the United States who shall arrive after the passage of this act shall be compulsively enrolled for military service during the existing insurrection, unless such emigrant shall voluntarily renounce under oath his allegiance to the country of his birth, and declare his intention to become a citizen of the United States*] [10]. Крім цього, у цьому Акті вперше комплексно вживаються поняття ‘immigration’, ‘emigrant(s)’, ‘emigration’, та ‘immigrant(s)’, але їхні дефініції не у тексті не наводяться. Крім цього, An Act to Encourage Immigration of 1864 вперше в історії американської імміграції вжив поняття ‘slavery’ та ‘servitude’: [*...but nothing herein contained shall be deemed to authorize any contract contravening the Constitution of the United States, or creating in any way the relation of slavery or servitude*] [10].

В ІА, прийнятих у XVIII та XIX століттях, використовується поняття ‘foreign’ (зокрема ‘foreign place’ (іноземне місце), ‘foreign country’ (іноземна країна)), хоча термін ‘foreigner’ чи його визначення не вживаються, який відповідно до Longman Language Activator, означає “той, хто приїжджає з іншої країни” та вказує, що багато людей вважають неввічливо називати таких осіб іноземцями [23 с. 457]. Таким чином, вважаємо, що конгресмени обрали використання ‘alien’, а пізніше почали вживати ‘immigrant’ для позначення ‘особи-чужинця’, ‘особи-негромадянина’, оскільки такі назви вважалася коректними та нейтральними.

Висновки. Американський законодавчий дискурс – це тип правового дискурсу, який реалізується під час процедури прийняття законів у Конгресі США та має особливу мову, яка іменується мовою права. Мова права як мова соціального інституту права, характеризується формальністю, стислістю, офіційністю, однозначністю, використанням спеціальних графічних засобів, різноманітної лексики (термінів, слів іншомовного походження, архаїзмів, канцеляризмів), складних синтаксичних структур, тощо.

Ключовою особливістю американського законодавчого дискурсу є насиченість термінологічними одиницями. Крім цього, такому типу

Використання термінів на позначення “особа-чужинець” у імміграційних актах XIX ст.

№	Назва акта	alien	naturalized	immigrant
1.	Naturalization Act of 1802	+	+	—
2.	Steerage Act of 1819	—	—	—
3.	Carriage of Passengers Act of 1885	+	—	—
4.	An Act to Encourage Immigration of 1864	+	—	+
5.	The Civil Rights Act of 1866	+	+	-
6.	Naturalization Act of 1870	+	—	—
7.	Page Act of 1875	+	—	+
8.	Immigration Act of 1882	—	—	+
9.	Chinese Exclusion Act of 1882	—	—	+
10.	Passenger Act of 1882	+	—	+
11.	Foran Act of 1885	+	—	—
12.	Payson Act of 1887	+	—	—
11.	Scott Act of 1888	+	—	—
12.	Immigration Act of 1891	+	—	+
13.	Geary Act of 1892	+	—	+
14.	Immigration Act of 1893	+	—	+

дискурсу притаманні характерні риси, зокрема: соціальність, динамічний характер та знакова природа та дискурсивна маркованість кожного виміру.

У законодавчому дискурсі з питань імміграції ключовими термінологічними одиницями є одиниці на позначення особи-чужинця, яка прибуває до США на постійне місце проживання. Динаміка змін у використанні термінологічних одиниць на позначення такої особи засвідчує те, що у XVIII столітті у США для позначення особи-чужинця чи особи-негромадянина конгресмени використали термін ‘alien’, тоді як у XIX столітті, крім ‘alien’ починає вживатися

термін ‘immigrant’. До особи-чужинця ‘alien’, яка бажала стати громадянином США шляхом натуралізації у XVIII столітті застосовувався термін ‘naturalized’. Крім цього, законодавці закріпили терміни ‘alien enemy (s)’ та ‘alien resident (s)’. Проаналізувавши 20 актів з питань імміграції, робимо висновок, що у XIX столітті, вживши терміни ‘emigrant’ та ‘immigrant’ без подання визначення у текстах актів, конгресмени розуміли відмінність цих понять, а також зазначаємо, що вони не вжили термін ‘foreigner’ для позначення особи-чужинця, оскільки вважали його неввічливим для позначення такої групи осіб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Коваль М. Деякі аспекти вивчення юридичного дискурсу в сучасній лінгвістиці. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ*. Серія Філологія. Педагогіка. Психологія. Випуск 29. 2014. С. 44–47.
2. Коваль Н. Мовні засоби аргументації в юридичному дискурсі (на матеріалі англомовних законодавчих і судових документів): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. ОНУ ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2007. 20 с.
3. Правничка лінгвістика: навч. посіб. [Текст] / Г. Проценко, Л. Шестопалова, О. Прохоренко [та ін.] за заг. ред. С. Гусарові. Київ: ПАЛИВОДА А. 2010. 312 с.
4. Прадід Ю. У царині лінгвістики і права. Сімферополь: Ельньо, 2006. 255 с.
5. Скорофатова А. Лексичні особливості текстів нормативно-правових актів. *Лінгвістика*. 2014. № 1 (31). С. 81–91.
6. Ходаковська О. Специфіка англомовного юридичного дискурсу та особливості його перекладу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2014 № 10, том 2. С.164–167.
7. Царьова І. Лінгвопрагматичний аспект юридичного дискурсу. С. 126–132.
8. Alien Friends Act of 1798. URL: <https://cutt.ly/y49SdEr> (дата звернення: 10.03.2023).
9. Alien Enemies Act of 1798. URL: <https://cutt.ly/849SjAR> (дата звернення: 10.03.2023).
10. An Act to Encourage Immigration of 1864. URL: <https://cutt.ly/p49SP4U> (дата звернення: 12.03.2023).
11. Bázlik, M. and Ambrus, P. *A Grammar of Legal English*, Bratislava: Iura Edition, Wolters Kluwer. 2008.
12. Bhatia V.K., Candlin C.N., Engberg J., Hong Kong University Press, 2008. P. 9–11.
13. Butt P. Legalese versus Plain Language. *Amicus Curiae Issue*. № 35. 2001. P. 28–32.
14. Broekman J. M., Fleerackers F., *Legal Conversation as Signifier*. Edward Elgar Publishing Limited, UK, 2017. P. 3–7.

15. Carriage of Passengers of 1855. URL: <https://cutt.ly/J49SYsv> (дата звернення: 12.03.2023).
16. Concise Oxford English Dictionary. 12th edition; edited by August Stevenson, Maurice Waite. Oxford University Press. 2011. 1682 p.
17. Foran Act of 1885. URL: <https://cutt.ly/B49S6dY> (дата звернення: 14.03.2023).
18. Fowler's Dictionary of Modern English Usage. Fourth Edition. Edited by Jeremy Butterfield. Oxford University Press. 2015. 901 p.
19. Harvard Law Review. URL: <https://www.jstor.org/stable/i257592> (дата звернення: 21.03.2023).
20. Geary Act of 1892. URL: <https://cutt.ly/N49DfoC> (дата звернення: 19.03.2023).
21. Immigration Act of 1882. URL: <https://cutt.ly/Y49S2uz> (дата звернення: 14.03.2023).
22. Immigration Act of 1891. URL: <https://cutt.ly/249DpMU> (дата звернення: 19.03.2023).
23. Longman Language Activator for upper-intermediate-advanced learners. Pearson Longman. Edinburg Gate, Harlow, Essex. 2002 1530 p.
24. Merriam-Webster's Advanced Learner's English Dictionary. Merriam-Webster, Incorporated, Springfield, Massachusetts, U.S.A., 2008. 1994 p.
25. Merriam-Webster Online Dictionary. URL: <https://cutt.ly/K49AGhd> (дата звернення: 18.03.2023).
26. Naturalization Act of 1790. URL: <https://cutt.ly/O49Swрп> (дата звернення: 10.03.2023).
27. Naturalization Act of 1795. URL: <https://cutt.ly/a49SyRu> (дата звернення: 10.03.2023).
28. Naturalization Act of 1798. URL: <https://cutt.ly/N49SoVf> (дата звернення: 10.03.2023).
29. Naturalization Act of 1802. URL: <https://cutt.ly/v49SbZl> (дата звернення: 12.03.2023).
30. Naturalization Act of 1870. URL: <https://cutt.ly/E49SLzU> (дата звернення: 14.03.2023).
31. Online Etymology Dictionary. URL: <https://cutt.ly/j49AUZt> (дата звернення: 19.03.2023).
32. Otto W. Die Paradoxie einer Fachsprache / Walter Otto. Stuttgart: Der öffentliche Sprachgebrauch. Band III. 1981. 678 p.
33. Page Act of 1875. URL: <https://cutt.ly/c49SBEj> (дата звернення: 14.03.2023).
34. Schneiderová Anna. Historical Background to English Legal Language. Journal of Modern Science Tom 2/37/2018. P. 117–126.
35. Payson Act of 1887. URL: <https://cutt.ly/s49DruP> (дата звернення: 15.03.2023).
36. Scott Act of 1888. URL: <https://cutt.ly/Z49Dubn> (дата звернення: 15.03.2023).
37. Sedition Act of 1798. URL: <https://cutt.ly/h49Sxjp> (дата звернення: 10.03.2023).
38. Steerage Act of 1819. URL: <https://cutt.ly/Q49SWF0> (дата звернення: 12.03.2023).
39. The American Heritage College Dictionary. 4th edition. Houghton Mifflin Company. Boston. New York. 2002. 1636 p.
40. The Barnhart Dictionary of Etymology. Robert K. Barnhart, editor, Sol Steinmetz, Managing editor. The H. W. Wilson Company. 1988. 1284 p.
41. The Chambers Dictionary. 10th edition. Chambers. Edinburgh. 2006. 1839 p.
42. Chinese Exclusion Act of 1882. URL: <https://cutt.ly/i49S8Bh> (дата звернення: 14.03.2023).
43. The Civil Rights Act of 1866. URL: <https://cutt.ly/849SFJN> (дата звернення: 12.03.2023).
44. The New Penguin English Dictionary. Penguin Books. 2000. 1642 p.